

Necatî Bey divanının ilk iki sayfası (Süleymaniye Ktp., Lâleli, nr. 1769)

nyla aruza uygulayabilmesi de onun önemli özelliklerindedir.

Necatî, Türk şairleri içinde en çok Şeyhî'yi, İran şairlerinden Kemâleddîn-i İsfahânî, Nizâmî, Selmân-ı Sâvecî ve Câmî'yi beğenmektedir. Onun şiirleriyle çağdaşlarından Edirneli Revânî, Bursalı Ahmed Paşa ve Şeyhî'nin şiirleri içinde aynı redifte yazılmış olan örneklerin sayısı az değildir. Gerek kendi döneminde gerekse önceki dönemdeki şairlerin şiirlerine nazîreler yazan Necatî bazı beyitlerinde kendini Şeyhî'ye benzetir ve onu üstat olarak gördüğünü ifade eder.

Pek çok şair için şiirlerine nazîre yazılması bir övünç kaynağı iken Necatî bunlara iltifat etmez; hatta nazîrelerini beğenmediği Mihri Hatun gibi bazı şairlere de kızar.

Necatî'nin çağdaşları üzerinde olduğu gibi sonraki yüzyıllarda yaşamış şairler üzerinde de etkisi vardır. Tezkirelerdeki kayıtlardan ve divanlardaki örneklerden hareketle onun daha yaşadığı dönemde üstat kabul edildiği, sonraki asırlarda da Türk şiirinin belli başlı üstatları arasında anıldığı söylenebilir. Necatî'nin şiirlerine nazîre yazan veya şiirlerini tahmîs edenler arasında şu isimleri saymak mümkündür: Mihri Hatun, Âhî, Revânî, Üsküplü İshak Çelebi, Tokatlı Vâlihî, Mürrekpeçî Enverî, Sehî Bey, İznikli Kurbî, Fuzûlî, Hayâlî, İspartalı Mirî Efendi, Nihânî, Rahmî (Bursa-

lı Nakkaş Bâli), Filibeli Rızâyî, Yahyâ Bey, Âlî Mustafa Efendi, Bâkî, Neşâtî, Nedim, Şevkî, Sun'î (Necatî Sun'î'si), Üsküplü Zârî, Sâkî, Verdî, Vasfî Şâver, Mesihî, Şeyhoğlu Cemâlî, Sa'dî, Subhî (Mustafa Çelebi), Sûzî-yi Nakşibendî ve Âsaf (Damad Mahmud Paşa). Cumhuriyet döneminin şair ve yazarlarından Behçet Necatigil'in de "Gönül" olan soyadını şaire karşı duyduğu sevgiden dolayı değiştirdiği ileri sürülmektedir.

Necatî Bey'in günümüze ulaşan tek eseri divanıdır. Şair, divanını yakın dostu ve hâmisî Müeyyездe Abdurrahman Çelebi adına tertip etmiştir. Çok sayıda nüshası bulunan eseri (meselâ bk. İÜ Ktp. TY, nr. 784; Süleymaniye Ktp., Lâleli, nr. 1769; TSMK, Revan Köşkü, nr. 783; Millet Ktp., Ali Emîrî Efendi, Manzum, nr. 424) Ali Nihad Tarlan yirmi nüshasını karşılaştırarak neşretmiştir (İstanbul 1963). Tevhid, na't, mi'râciye, methiye türü şiirlerle muhtelif beyit, müfret, kıta, nazım, rubâî ve nesir örnekleri de bulunan bu neşirde Tarlan'ın numaralandırmasına göre yirmi beş kaside ve 650 gazel bulunmaktadır. Mehmed Çavuşoğlu bu metinden hareketle divanı önce tahlil etmiş (İstanbul 1971), ardından seçmeler hazırlamıştır (İstanbul, ts.). Necatî Bey'in şiirlerinden pek çok araştırmacı ve şiir meraklısınca da farklı hacimlerde seçmeler yapılmıştır.

Sehî Bey, Necatî'nin *Münâzara-i Gül ü Hüsrav* adlı bir mesnevisi olduğundan bah-

sederek beş beytini örnek verdikten sonra eserin kayıp olduğunu söyler. Âşık Çelebi, şairin Manisa'da bulunduğu sırada Şehzade Mahmud'un emri üzerine İmam Gazzâlî'nin *Kimyâ-yı Sa'âdet*'i ile Avfî'nin *Cevâmî'u'l-hikâyât*'ını tercüme ettiğini, ayrıca *Leylâ* ve *Mecnûn* adlı bir mesnevi yazdığını belirtir (*Meşâirü's-şuarâ*, vr. 131^b). Latîfî ise Necatî'nin divanından başka herhangi bir eseri olmadığını, öğrencilerinden Sun'î ve Sehî'nin *Gül ü Sabâ* ile *Mihr ü Mâh*'tan bahsettiklerini, ancak bu kitapları gören olmadığını bildirir.

BİBLİYOGRAFYA :

Necatî Beg Divanı (haz. Ali Nihad Tarlan), İstanbul 1963, hazırlayanın önsözü, s. VIII-XXVIII; Sehî, *Tezkire*, s. 75-77; Âşık Çelebi, *Meşâirü's-şuarâ*, vr. 130^a-132^a; a.e., Millet Ktp., Ali Emîrî, Tarih, nr. 772, vr. 175^b-177^b; Latîfî, *Tezkire*, s. 325-330; a.e. (haz. Rıdvan Canım), Ankara 2000, s. 515-522; Beyânî, *Tezkire*, Millet Ktp., Ali Emîrî, Tarih, nr. 757, vr. 105^a-106^b; *Künhü'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısmı* (haz. Mustafa İsen), Ankara 1994, s. 164-167; Kınalızâde, *Tezkire*, II, 971; a.e., Süleymaniye Ktp., Lala İsmail, nr. 315, vr. 338^a-342^b; Riyâzî, *Riyâzû's-şuarâ*, Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 3871, vr. 105^a-106^b; Ziya Paşa, *Harâbât*, İstanbul 1291-92, I, 71, 80-83; II, 61, 107, 138, 142, 154 vd.; Tayyârzâde Atâ Bey, *Târîh*, İstanbul 1293, IV, 321; V, 101-151, 269-319, 392 vd.; *Sicill-i Osmânî*, IV, 541; *Osmanlı Müellifleri*, II, 435; Gibb, *HOP*, II, 93-122; Ali Nihad Tarlan, *Şiir Mecmualarında XVI ve XVII. Asır Divanı Şiiri*, İstanbul 1949, seri I, fas. 4, s. 10; Hasibe Mazioğlu, "Necatî'nin Şiirlerinde Türkçenin Zenginliği", *Uluslararası Türk Dili Kongresi: 1992 (26 Eylül 1992 - 1 Ekim 1992)*, Ankara 1996, s. 95-110; a.mlf., "Necatî'nin Türk Dili ve Edebiyatının Gelişmesindeki Yeri", *TDL*, X/114 (1961), s. 366-369; Mine Mengi, "Necatî'nin Şiirlerinde Atasözlerinin Kullanımı", *Erdem (Atatürk Kültür Merkezi Dergisi)*, II/4, Ankara 1986, s. 47-56; Cemal Kurnaz, "Necatî Beğ, Ahmed Paşa, Hayâlî Beğ ve Nev'î Divanlarındaki Teşbih ve Mecaz Unsurları", *TKA*, XXV/1 (1987), s. 127-173; Fevziye Abdullah Tansel, "Necatî Bey", *İA*, IX, 154-156; Abdülkadir Karahan, "Necatî", *TA*, XXV, 166-167; Th. Menzel, "Necâtî Bey", *ELP* (İng.), VIII, 1-2; "Necatî İsa Bey", *TDEA*, VI, 548-550.

BAYRAM ALİ KAYA

NECATİGİL, Behçet

(1916-1979)

Cumhuriyet dönemi şair ve yazarı.

İstanbul'da Fatih'te doğdu. Esas adı Mehmet Behçet'tir. Babası, Sarıyer ve Beyoğlu müftülükleri yapmış olan müderris Mehmet Necatî Efendi, annesi Geyveli İbrâhim Hakkî Efendi'nin kızı Fatma Bedriye Hanım'dır. İbrâhim Hakkî Efendi Fâtih ve Dolmabahçe camilerinde başımamlık ve Tedkikat-ı Mesâhif ve Müellefât-ı Şer'iyye Meclisi üyeliği yapmıştır. Henüz iki yaşında iken annesini kaybeden Necatigil, Be-

şiktaş Cevri Usta İlkokulu'nda başladığı öğrenimine babasının memuriyeti dolayısıyla bir süre Kastamonu'da devam etti, ardından İstanbul Kabataş Lisesi'ni bitirdi (1936). 1940'ta Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu. 1937 yılında henüz öğrenci iken Berlin Üniversitesi dil kurslarına katılmak için dört ay Almanya'da bulundu; ayrıca Kabataş Lisesi'ndeki öğretmenliği sırasında iki yıl Edebiyat Fakültesi Alman Filolojisi'nde okudu. 1940'ta edebiyat öğretmeni olarak Kars Lisesi'ne, buranın hava şartlarına uyum sağlayamadığı için ertesi yıl Zonguldak Çelikel Lisesi'ne tayin edildi. 1943'te İstanbul Pertevniyal Lisesi'ne geçti. İlk soyadı Gönül olan ve ilk şiirlerinde Behçet Necati imzası bulunan şair bu tarihten itibaren Necatigil soyadını kullandı. Bu soyadını almasında hem baba adının hem divan şairi Necâti Bey'e duyduğu hayranlığın etkisi olmuştur. Askerlikten sonra 1960'a kadar görev yapacağı Kabataş Lisesi'ne tayin edildi. 1960-1972 yılları arasında Çapa Eğitim Enstitüsü'nde çalıştı. 1972'de emekli olmasının ardından İstanbul Üniversitesi Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Enstitüsü ile Yıldız Yüksek Teknik Okulu'nda kompozisyon dersleri verdi. 13 Aralık 1979'da öldü, mezarı Zincirlikuyu'dadır.

Edebiyata ve özellikle şiire küçük yaşlardan itibaren ilgi duyan Necatigil daha ilkokul sıralarında şiir yazmaya başlamış, ortaokul öğrencisi iken edebiyat hocası Zeki Ömer Defne tarafından teşvik edilmiştir. "Gece ve Yas" adlı ilk şiiri 1935'te *Varlık* dergisinde yayımlanmış, bunu başta *Varlık* olmak üzere çeşitli dergilerde diğer şiirleri izlemiştir. Uzun yıllar edebiyat öğretmenliğiyle birlikte şiir, radyo oyunları ve şiirle ilgili yazılar yazan, çeviriler yapan Necatigil edebiyat tarihlerinde daha çok bir şair olarak tanınmaktadır. Kendi şiir anlayışını "toplumcu realist" diye tanımlayan Necatigil hiçbir edebî gruba katılmamış; daha çok ev, aile, çevre, sosyal olaylar, gündelik hayat, orta halli insanın meseleleri, aşk, ölüm, çocukluk özlemi, yalnızlık, yaşlılık ve kentleşmenin ortaya çıkardığı problemleri şiirine yansıtmıştır. Şiirlerinde karamsarlık, hüznün, acı, sıkıntı ve bedbinlik yoğun şekilde hâkimdir. Hayatı boyunca şiirin ideolojiden uzak tutulması gerektiğini savunan şair orta halli ve yoksul insanların sosyal ve ekonomik problemleriyle kendini özdeşleştirmiş, ancak bunları ideolojik anlamda değil tamamen insanî kaygılardan dolayı gerekli görmüştür.

Kendi hayatında edindiği tecrübeyle içinde yaşadığı çağın getirdiği kültürel deği-

Behçet
Necatigil
çalışma
odasında

şimdeki yıkımı, yozlaşmayı ve trajediyi derinden kavrayan sayılı şairlerden biri olan Necatigil, şiirlerinde büyük şehirde tutunmaya çalışan yoksul ve orta halli insanların dramatik hayatına yer vermiş, onların acılarını ve çıkmazlarını dile getirmiştir. Bu yanıyla Garipçiler'le bir benzerlik göstermekle beraber şiirin esas öğelerinden sayılan edebî sanatları ve bir âhenk unsuru olarak zaman zaman vezin ve kafiyeyi kullanmak suretiyle onlardan ayrılmıştır.

Necatigil modern Türk şiirinde geleneğe büyük önem vermiş, divan şiirinden halk ve tasavvuf şiirine kadar çok geniş bir sanat birikiminden kendine özgü biçimde yararlanmıştır. Gelenek ve geleneğe faydalanma konusunda yazdığı yazılarda kendisinin Batı uygarlığından ve Yunan antikitesinden gelmediğini, mayasında Yunus Emre'lerin, Âşık Paşa'ların, Fuzûlî ve Karacaoğlan'ların bulunduğunu belirtmiş, bununla birlikte klasiğin ve gelenekselin çağın motifleriyle süslenerek modern ve evrensel olanla kaynaşması gerektiğini vurgulamıştır.

Şiirlerinde kelimeleri özenle seçen, zengin çağrışımlara yer veren, eski kelimelerin anlam zenginliğinden ve ses özelliklerinden büyük bir ustalıkla faydalanan şair modern Türk şiirinde kültürel birikimi en iyi kullananlardan biridir. Fert için sanat, toplum için sanat gibi ayrımlara karşı çıkan Necatigil'in şiiri esas itibarıyla iki döneme ayrılmaktadır. 1955 yılına kadar olan ilk döneme ait şiirleri anlatım ve hikâye öğeleri öne çıkan, daha açık ve daha kolay anlaşılır niteliktedir. Bu tarihten sonra yazdıkları ise genellikle birden fazla anlam boyutu taşıyan kelimelerle kurulmuş, geleneksel şiire daha yakın, daha kapalı ve güç anlaşılabilir, hikâye ve anlatımdan uzak, duyguyu bakımından yoğun şiirlerdir.

Necatigil bütün şairlerin şiirde üç temel dönem yaşadıklarını söyler. Bunlar sırasıyla "gurbet burcu, hasret burcu, hikmet

burcu"dur. İlkinde şair ne yazdığının ve nasıl yazdığının farkında değildir; taklitler yapar, daha çok aşktan söz eder; karşısına iyi veya kötü örnekler çıkabilir. Bu dönem rastgele ve acemice yürüyüş dönemidir. İkinci dönem özentiden, taklitten ve bocalamadan çıkış dönemidir. Şair hasret burcunda kendi kendisi olduğu bir döneme geçmektedir. Hikmet burcunda ise hakikatlerle yüzleşmiş, neyin gerçekleşip neyin gerçekleşmediğini yaşayarak görmüştür; eserlerinde nutuk, ideoloji ve hamaset geride kalmıştır.

Uzun yıllar edebiyat öğretmenliği tecrübesi dolayısıyla okullar için, edebî şahsiyetler ve eserlerle ilgili el kitabı tarzında sözlük ve antolojiler de hazırlayan Necatigil radyo oyunları yazmış, eski yazarlardan uyarlamalar yapmış, ayrıca Knut Hamsun başta olmak üzere Rainer Marie Rilke, Hermann Hesse, Thomas Mann, Miguel de Unamuno, Stefan Zweig ve Heinrich Heine gibi Batılı şair ve yazarların çok sayıda eserini Türkçeye kazandırmıştır. Ölümünden sonra Beşiktaş'ta oturduğu evin bulunduğu sokağa şairin adı verilmiş, 1980 yılından itibaren ailesi "Behçet Necatigil Şiir Ödülü" adıyla bir ödül koymuştur. Behçet Necatigil'le ilgili olarak Nurullah Çetin doktora (1995, AÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü), Altan Alperen (1987, AÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü), İbrahim Demirel (1990, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü), Gonca Gökalt (1992, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü) ve Hüseyin Alacatlı (1994, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü) birer yüksek lisans tezi hazırlamışlardır.

Eserleri. *Şiir. Kapalı Çarşı* (1945), *Çevre* (1951), *Evlere* (1953), *Eski Toprak* (1956), *Arada* (1958), *Dar Çağ* (1960), *Yaz Dönemi* (1963), *Divançe* (1965), *İki Başına Yürümek* (1968), *En/Cam* (1970), *Zebra* (1973), *Kareler Aklar* (1975), *Sevgilerde* (bütün şiirlerinden seçmeler, 1976), *Beyler* (1978), *Söyleriz* (1980), *Yayımlanmamış Şiirler* (1985). **Radyo Oyunu.** *Yıldızlara Bakmak, Kadın ve Kedi* (1965), *Gece Aşevi* (1967), *Üç Turunçlar* (1970), *Pencere* (1975), *Ertuğrul Faciası* (1995). **Yazılar.** *Bile/Yazdı* (1979), *Düzyazılar 1* (haz. Ali Tanyeri – Hilmi Yavuz, 1983), *Düzyazılar 2* (1983). **Sözlük.** *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü* (1960), *Edebiyatımızda Eserler Sözlüğü* (1971). **Diğer Eserleri.** *Atatürk Şiirleri* (antoloji, 1963), *100 Soruda Mitoloji* (1969), *Musullu Süleyman* (Ahmet Mithat Efendi'den sadeleştirme, 1971), *Mektuplar* (1989), *Se-*

rin Mavi (eşine mektuplar, 1999). **Çevirileri.** *Türk Halk Kitapları* (Otto Spies'ten), *Dünya Nimeti* (K. Hamsun'dan, I-II, 1949-1950), *Venedik'te Ölüm* (T. Mann'dan, 1952), *Yaman Adam* (Unamuno'dan, 1954), *Garp Cephesinde Yeni Bir Şey Yok* (Remarque'tan, 1956), *Martı* (Çehov'dan, 1963), *Malte Laurids Brigge'nin Notları* (Rilke'den, 1966), *Ve O Hiçbir Şey Demedi* (H. Böll'den, 1966), *Şarkılar Kitabı* (H. Heine'den, 1972), *Andersen Masalları 1* (Andersen'den, 1977), *Kör Baykuş* (Sâdik Hidâyet'ten, 1977). Ölümünden sonra Necatigil'in bütün şiirleri, oyunları, yazıları ve konuşmaları Ali Tanyeri ve Hilmi Yavuz tarafından yedi cilt halinde yayımlanmıştır (1981-1985).

BİBLİYOGRAFYA :

Hüseyin Cöntürk, *Behçet Necatigil ve Edip Cansever Üstüne*, Ankara 1964; Mehmet Kaplan, *Cumhuriyet Devri Türk Şiiri*, İstanbul 1975, s. 212-233; Hilmi Yavuz, *Yazın Üzerine*, İstanbul 1987, s. 116-134; İnci Enginün, *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları*, İstanbul 1991, s. 250-261; Fatma Türe, *Bir Usta, Bir Dünya: Behçet Necatigil*, İstanbul 1993; Murat Belge, *Edebiyat Üstüne Yazılar*, İstanbul 1994, s. 257-268; Nurullah Çetin, *Behçet Necatigil: Hayatı, Sanatı, Eserleri*, Ankara 1997; Selim İleri, *Kırk İnceliklerin Şiiri: Behçet Necatigil*, İstanbul 1999; Ayşe Sarısayın, *Çok Şey Yarım Hâlâ: Ayşe Sarısayın Babası Behçet Necatigil'i Anlatıyor*, İstanbul 2001; Rahim Tarım, *Kültür, Dil, Kimlik- Behçet Necatigil'in Şiir Dünyası*, İstanbul 2002; Yılmaz Taşçıoğlu, *Dar Vakitlerde Geniş Zamanlar- Behçet Necatigil'in Şiiri*, İstanbul 2006; Hasan Akay, *Kare-Deniz (Behçet Necatigil'in Şiiri Üzerine)*, İstanbul 2006; Mustafa Kutlu, "Necatigil, Behçet", *TDEA*, VI, 550-554; "Necatigil, Behçet", *Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi*, İstanbul 2001, II, 597-601.

FERMAN KARAÇAM

NECCÂD

(النجَاد)

Ebû Bekr en-Neccâd Ahmed b. Selmân (Süleymân) b. Hasen el-Bağdâdî (ö. 348/960)

Hadis hâfızı ve Hanbelî fakihî.

253'te (867) doğdu. Ebû Dâvûd es-Sicistânî, İbn Ebû'd-Dünyâ, Hâris b. Ebû Üsâme, Harbî, Abdullah b. Ahmed b. Hanbel ve Keccî gibi âlimlerden faydalandı. Ebû Dâvûd'un *Nâsihu'l-Kur'an ve mensûh'u* ile İbn Ebû'd-Dünyâ'nın *İştinâ'u'l-ma'rûf, eş-Şükür ve Şifatü'l-cenne* adlı eserleri Neccâd'ın kendilerinden rivayeti olarak günümüze ulaştı. Katî, Dârekutnî, İbn Şâhin, Hattâbî, İbn Batta, Hâkim en-Nisâbü-rî, İbn Merdüye, İbn Hâmid, İbn Ebû'l-Fevâris ve İbn Şâzân el-Bağdâdî ondan ha-

dis alan bazı talebelidir. Neccâd'ın, cuma günleri Câmîu'l-Mansûr'da biri namazdan önce fetva sormak için toplananların meselelerini Hanbelî mezhebine göre çözmek, diğeri namazdan sonra talebelere hadis yazdırmak üzere iki ders halkası tertip ettiği belirtilmektedir, hadis dinlemek için gelenlerin çok kalabalık olmasından dolayı camide izdihâm yaşandığı kaydedilmektedir. Neccâdın, zengin hadis bilgisi yanında hadis dinlemek üzere derse giderken yalnızak yürüdüğü, gündüzleri oruç tutup akşamları kuru ekmele iftar ettiği zikredilmektedir. Sadûk ve ârif olarak tanıtılan Neccâd'ı talebesi Dârekutnî kendisine ait olmayan hadisleri rivayet etmekle itham etmiş, ancak Hatîb el-Bağdâdî bu durumun, onun ömrünün sonlarına doğru gözlerini kaybetmesinin ardından bazı öğrencilerinin bu tür hadisleri kıraat yoluyla ondan rivayet etmeleri sebebiyle gerçekleşmiş olabileceğini söylemiştir (*Târîhu Bağdâd*, IV, 191). Neccâd 20 Zilhicce 348 (21 Şubat 960) tarihinde Bağdat'ta vefat etti ve Bâbüharb Kabristanı'nda Bişr el-Hâffî'nin yanına defnedildi.

Eserleri. 1. *Müsnedü 'Ömeri'bni'l-Hattâb*. Neccâd'ın telif ettiği belirtilen geniş *Müsned*'inin bir bölümünden ibaret olması muhtemel eserin ancak yedinci cüzünün bir kısmı günümüze ulaşmış olup eldeki nüshanın tamamı Nâfî – İbn Ömer – Hz. Ömer tarihiyle gelen hadislerden oluşmaktadır. Sened ve metin hakkında bazı yerlerdeki kısa notlar dışında herhangi bir değerlendirme yapılmadan derlenen hadislerden meydana gelen ve seksen beş rivayet içeren bu cüz Mahfûzurrahman Zeynullah tarafından yayımlanmıştır (Medine 1415/1994). 2. *er-Red 'alâ men yekülû'l-Kur'an ma'hlâk* (nşr. Rızâullah Muhammed İdrîs, Küveyt 1400/1980). 3. *el-Hadîş*. Muhtelif cüzleri günümüze kadar gelmiştir (Dârü'l-kütübî'z-Zâhiriyye, Mecmua, nr. 31, 115; Hadis, nr. 248). 4. *el-Emâlî*. Eserin müellif tarafından talebelere beş oturumda (mecliste) okunan bir bölümü Dârü'l-kütübî'z-Zâhiriyye'de olup (Mecmua, nr. 61) aynı kütüphanede birer meclislik iki nüsha daha mevcuttur (Mecmua, nr. 94, 106). 5. *Fevâ'idü'l-hâc*. Bazı bölümleri zamanımıza ulaşmıştır (Dârü'l-kütübî'z-Zâhiriyye, Mecmua, nr. 111; Hadis, nr. 234). 6. *Zikru men kânet lehü'l-âyât min hâzihi'l-ümme ve men tekelleme ba'de mevtili min ehli'l-yâkin* (Dârü'l-kütübî'z-Zâhiriyye, nr. 76). 7. *el-Fevâ'idü'l-hisân el-muntekâtü 'an şühû's-sikât* (Dârü'l-kütübî'z-Zâhiriyye, Hadis, nr. 234). Neccâd'ın bunların dışında es-

Sünen, Müsnedü'l-mukallîn mine's-şâhâbe mimmen ravâ 'ani'n-nebiyyi şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem, Kitâbü'l-Ĥilâf, Cüz'ü't-terâcim adlı eserlerinin bulunduğu belirtilmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Neccâd, *Müsnedü 'Ömeri'bni'l-Hattâb* (nşr. Mahfûzurrahman Zeynullah), Medine 1415/1994, neşreden girişi, s. 5-7, 9-18, 34-37; Hatîb, *Târîhu Bağdâd*, IV, 189-192; İbn Ebû Ya'lâ, *Tabakâtü'l-Hanâbile*, II, 7-12; İbnü'l-Cevzî, *Menâkıbü'l-İmâm Aḥmed b. Hanbel* (nşr. Âdil Nüveyhiz), Beyrut 1977, s. 512; Zehebî, *Tezkiretü'l-huffâz*, III, 868-869; a.mlf., *A'lâmü'n-nübelâ*, XV, 502-505; İbn Hacer, *Lisânü'l-Mizân*, I, 180-181; a.mlf., *el-Mu'cemü'l-müfehres* (nşr. M. Şekür el-Meydânî), Beyrut 1418/1998, s. 65, 100, 109, 125, 142, 149, 250-251, 371-372; Ebû'l-Yümn el-Uleymî, *el-Menhecû'l-aḥmed* (nşr. Abdülkâdir el-Arnaût – Riyâd Abdülhamîd Murâd), Beyrut 1997, II, 252-256; Sezgin, *GAS*, I, 513-514; Elbânî, *Maḥtûfât*, s. 140-141; Kettânî, *er-Risâletü'l-müstetrafe* (Özbek), s. 29, 175; G. Makdisî, "Autograph Diary of an Eleventh Century Historian of Bağdâd", *BSOAS*, XVIII/1 (1956), s. 22; Yusuf Şevki Yavuz, "Halku'l-Kur'an", *DİA*, XV, 375.

ABDÜLKADİR ŞENEL

NECCÂR (Benî Neccâr)

(بنو النجَار)

Hazrec kabilesinin bir kolu.

Kahtânîler'e mensup olan kabilenin adını aldığı Neccâr'ın Hazrec'e kadar nesebi Neccâr b. Sa'lebe b. Amr b. Hazrec şeklinde ve Ezd üzerinden Kahtân'a ulaşır. Kaynaklarda asıl adının Teymullah veya Teymü'l-Lât olduğu, devamlı keser kullanmasından veya keserle bir şahsı yaralamasından dolayı "Neccâr" (marangoz) lakabıyla tanındığı kayıtlıdır. Neccâr'ın soyu Mâzin, Dînâr, Mâlik ve Adî adlı dört oğlundan kollara ayrılarak çoğalmıştır; bunlardan Mâlik b. Neccâr'ın nesli daha kalabalıktır. Kabilenin tarihi Hazrec'le iç içedir, bundan dolayı mensupları Neccârî kadar Hazrecî ve Ensârî nisbeleriyle de anılır.

Neccâr oğulları ile Hz. Peygamber arasında soy yakınlığı mevcuttur. Abdülmuttalib b. Hâşim'in annesi, Adî b. Neccâr'ın neslinden Selmâ bint Amr idi, dolayısıyla kabile mensupları Abdülmuttalib'in dayılarıdır. Neccâr oğulları'nın Resûl-i Ekrem'in ailesiyle dayanışmasının ve akrabalık ilişkilerinin Abdülmuttalib'den itibaren başladığı görülmektedir. Bir defasında Abdülmuttalib, Mekke'deki arsasına amcası Nevfel b. Abdümenâf'ın el koymasından dolayı münasebetiyle Neccâr oğulları'na bir mektup yazarak yardım istemiş, onların seksen kişiyle Mekke'ye gelmesi üzerine Nevfel arsayı iade etmek zorunda kalmıştır. Hz. Peygam-